

Date privind amploarea, direcții și alte aspecte ale emigrării populației din Comitatul Ciuc la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea

O caracteristică mai puțin cercetată a evoluției demografice din zona Ciucului o constituie dimensiunea mișcării populației de-a lungul timpului și mai ales amploarea pe care a luat-o la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

Statistica sistematică și organizată a emigrării s-a introdus în anul 1899 pe baza ordonanței Ministerului de Interne al Ungariei; ea a fost întocmită de la acea dată, anual¹ și, în conformitate cu datele statistice oficiale, între anii 1899-1913, au emigrat din Transilvania 341.876 persoane și s-au întors în această perioadă 65.976 persoane. Au rămas definitiv peste graniță 275.900 persoane².

Principala direcție a emigrării a fost România dar, treptat, se conturează și o altă direcție, și anume spre America, transilvănenii îngroșând și ei valul celor ce au descoperit "*calele vapoarelor de emigrați*"³. Însă, pentru cei plecați din comitatul Ciuc, principala direcție rămâne România.

Considerând emigrația în masă ca un "*fenomen periculos*", care afectează interesele fundamentale ale statului, autoritățile centrale au luat măsuri menite să o îngreuească. Ele aveau însă un caracter mai ales administrativ-juridic și nu aduceau nici o modificare în cauzele reale, economice și naționale. S-au emis legi care să îngreuească emigrarea⁴.

Primele dispoziții menite să îngreuească emigrarea au fost emise în 1867, iar prin Legea XXXVIII din 1881 se stabilea că agenții de recrutare pot să-și desfășoare activitatea numai cu aprobarea Ministerului de Interne și numai în anumite condiții stabilite prin lege. De asemenea, prin articolul 8, se stabilea obligativitatea agențiilor de a înștiința, pentru fiecare persoană pentru care mijloceau emigrarea, autoritățile localității unde se află, verbal sau în scris în 24 de ore și în scris, în termen de trei zile, autoritățile din localitatea unde are domiciliul stabil. Conform articolului 9, aceste agenții care mijlocesc emigrarea, trebuiau să-și consemneze activitatea în registre, care urmau să fie întocmite conform instrucțiunilor primite de la Ministerul de

Interne. Încălcarea prevederilor legii atrăgea după sine pierderea autorizației eliberate de Ministerul de Interne⁵.

Prin ordinul-circular nr. 54.352 din 1895 al Ministerului de Interne se întăresc prevederile articolelor 8 și 9 ale Legii din 1881, iar în privința registrului de evidență al emigranților se stabilesc datele ce trebuie consemnate: numele și prenumele emigrantului, vârsta, starea civilă, ocupația, ultimul domiciliu, scopul călătoriei, actul de călătorie, numele însoțitorului, suma plătită. Amenda prevăzută pentru nerespectarea măsurilor stabilite era de până la 100 de forinți⁶.

Dovadă a faptului că fenomenul emigrării ia amploare an de an este și ordinul-circular, numărul 59.207 din 1900, emis de Ministerul de Interne ungar, privind emigrarea și posibilitățile de frânare a fenomenului. În el se arată că tot mai multe autorități au semnalat faptul că fenomenul se extinde și cer să se ia măsuri și așteaptă instrucțiuni cu privire la ceea ce pot întreprinde pentru a îngreui fenomenul. Se arată că, din cauza situației politice și economice, locuitorii din anumite regiuni ale țării, în număr tot mai mare, chiar în masă își părăsesc țara dar, cu toate acestea, măsuri radicale nu se pot lua. Măsurile prin care se poate remedia situația se arată în circulară sunt de natură economică și administrativă, dar situația financiară nu permite măsuri radicale și ele se pot lua doar treptat într-un timp mai îndelungat și, ca urmare, și efectele se vor vedea în timp. Pentru a ține sub control fenomenul emigrației se recomandă să se respecte întru totul prevederile Legii XXXVIII/1881 și să se oprească răspândirea, în rândul populației, „a *tipăriturilor*” care îndemnau la emigrare în America. În acest sens se cerea respectarea ordinului numărul 64.981 din 4 octombrie 1890 privind interdicția de a răspândi în țară astfel de „*tipărituri*” prin poșta maghiară. Pentru că se practică ca asemenea „*tipărituri*”, să se trimită în plicuri închise, mai ales unor persoane care intră în contact cu un număr mare de persoane (învățători, cârciumari, etc.) se impune, se arată în circulară, să

se atragă atenția acestora că este o datorie patriotică ca să predea autorităților astfel de „tipărituri” primite. De asemenea, se impune ca, folosind instrumentele de informare locală, se continuă în circulară, să se prezinte populației greutățile și pericolele care însoțesc emigrarea. Autoritățile locale să prezinte aceste lucruri cu orice ocazie. Se cerea de asemenea mare vigilență la verificarea celor necesare în vederea eliberării pașaportului⁷.

Cu toate măsurile luate, fenomenul se întărește. Situația economică, contradicțiile sociale adâncite de criza economică din 1900-1903, dezvoltarea insuficientă și inegală a industriei au agravat condițiile de viață și au alimentat acest fenomen. Cei mai mulți au plecat în intervalul 1904-1913.

Autoritățile intervin printr-o nouă lege. Prin Legea II/1909 se definește statutul de emigrant, se stabilesc condițiile, ce trebuia să le îndeplinească o persoană pentru a putea emigra, obligațiile mijlocitorilor, raporturile legale între emigranți și mijlocitori, garanțiile ce trebuie depuse, autoritățile care se ocupă de problemă și sancțiuni⁸.

Legea prevedea, la articolul 2 punctul b), că persoanele de sex masculin care împlinesc în acel an 17 ani și urmează să-și îndeplinească obligațiile militare trebuie să obțină aprobare, în scris, de la Ministerul Apărării și pot obține aceasta doar după ce depun o garanție cuprinsă între 100 și 1000 de coroane maghiare. Garanția era oprită dacă, din vina lui, emigrantul nu se întorcea acasă în perioada valabilității pașaportului. De asemenea, la punctele c, d, e, f, g, și h ale aceluiași articol 2 sunt prevăzute cazurile în care nu se poate emigra: cei aflați sub învinuire și au pedepse de ispășit, acei părinți care lasă acasă copii sub 16 ani și nu le asigură îngrijirea permanentă a acestora, aceia care lasă acasă aparținători care nu se pot întreține etc. Capitolul V stabilește autoritățile care se ocupă cu emigrația. La articolul 23 se prevede înființarea, cu sediul în Budapesta, a Consiliului emigrării, compus din reprezentanți ai Guvernului, Parlamentului, ai Camerei de Comerț și Industrie, ai Ministerului de Interne ș.a. Acesta va funcționa sub tutela Ministerului de Interne și pe baza regulamentului emis de acesta.

Am arătat deja că toate măsurile de îngrijire, luate de autorități, nu au putut frâna fenomenul, ci acesta a crescut an de an. Și în fostul Comitat Ciuc, fenomenul ia amploare la sfârșitul secolului al XIX-lea și la

începutul secolului al XX-lea.

În registrul de evidență al pașapoartelor întocmit de autorități în anul 1891 au fost operate 4.310 înregistrări, însă numărul acelor emigrați este mai mare, deoarece unii dintre titularii de pașaport aveau trecute în acte și persoane care îi însoțeau (adulți, de obicei soțiile și copiii)⁹ (vezi Tabelul 1).

Situația prezintă doar câteva localități, din zonele comitatului, însă practic, nu a existat localitate din care să nu fi plecat cineva. Comparând numărul celor emigrați din zonele comitatului se observă că în număr mare s-a plecat din zona Casinu. De aici, în anul 1891 au plecat, în România, 613 bărbați și 243 femei, în total 856 persoane din 4.310, ceea ce reprezintă 19,86%. Și după cum se va vedea, din situațiile pentru începutul secolului al XX-lea (anul 1903 de ex.) din această zonă, procentajul celor emigrați se menține la peste 19% din totalul emigranților din comitat.

Urmărind situația plecărilor, pe localități, se observă că, în unele comune, ca de exemplu în Joseni, solicitau pașaport deodată un număr mare de persoane, grupuri chiar de 42 persoane (înregistrările de la 102 la 153); 36 persoane (înregistrările de la 742 la 777) etc.

Dirrecția de emigrare este România, iar la ocupație majoritatea covârșitoare are trecut „zilier”.

Conform datelor oficiale, numărul celor plecați din Comitatul Ciuc în anul 1904 cu pașaport a fost de 5.514 în România, 700 în alte țări europene, 44 în America, 1 în alte continente, în total 6.259 persoane¹⁰.

Conform aceluiași date¹¹, numărul celor plecați din secuime, în același an, se prezintă conform Tabelului nr. 2.

Făcând o comparație cu anii trecuți, ajungem la următorul rezultat:

Conform situației de mai sus, numărul total al emigranților în 1904 a fost 16.601. În anul anterior, 1903, de 14.085, cu zece ani înainte, în 1895, de 4.078, cu 14 ani înainte, în 1891, de 2.986¹².

Numărul celor plecați, în 1904, din Comitatul Ciuc reprezintă 37,70% din totalul celor plecați din Secuime. Față de anul 1903, numărul celor plecați din comitat a crescut cu 822 de persoane.

Comitatul Ciuc, era format din punct de vedere administrativ din patru plase: Ciucul de Sus (27 localități), Gheorgheni (12 localități), Tulgheș (5 localități), Casin (17 localități) și orașul Miercurea-Ciuc.

Tabelul 1

Zona	Localitatea	Titular de pașaport		Total	Persoane. însoțitoare trecute în pașaport		Total	Total general
		B.	F.		Adulți	Copii		
TULGHEȘ	Bilbor	2	-	2	-	-	-	2
	Bicazul Ardelean	17	2	19	1	-	1	20
	Borsec	11	1	12	-	-	-	12
	Corbu	3	-	3	-	-	-	3
	Tulgheș	67	6	73	9	13	22	95
GHEORGHENI	Gheorgheni	47	5	52	1	-	1	53
	Ditrău	268	7	275	-	-	-	275
CIUCULUI	Făgețel	4	-	4	1	-	1	5
	Lăzărești	35	18	53	-	-	-	53
	Miercurea-Ciuc	14	2	16	1	1	2	18
CASINU	Casinul Nou	213	108	321	-	-	-	321
	Iacobeni	114	54	168	-	-	-	168
	Imper	87	31	118	2	-	2	120
	Plăieșii de Jos	82	37	119	-	-	-	119
	Plăieșii de Sus	117	43	163	3	-	3	166

Tabelul 2

	în România	în alte țări europene	în America	în alte continente	în total
Din Comitatul Ciuc	5.514	700	44	1	6.259
Din Comitatul Trei Scaune	5.389	1.621	25	1	7.036
Din Comitatul Mureș-Turda	537	184	275	5	1.001
Din Târgu Mureș	25	40	7	1	73
Din Comitatul Odorhei	1.011	448	773	-	2.232
TOTAL	12.476	2.993	1.124	8	16.601

Conform registrului de evidență al pașapoartelor¹³, în anul 1903 au fost eliberate 5647 de pașapoarte. Numărul celor plecați din Comitatul Ciuc, în anul 1903, din numărul plecaților cu pașaport din Secuime,

reprezintă 40,09%. Principala destinație este România. La ocupație majoritatea covârșitoare are consemnat „zilier”, dar sunt și comercianți, negustori, agricultori.

Din Miercurea-Ciuc (fără comunele care azi fac parte din oraș: Șumuleu, Jigodin) au plecat, în anul 1903, 19 persoane, din care 2 persoane erau industriași. După sex, 12 erau bărbați și 7 erau femei. Plecații din Miercurea-Ciuc reprezintă 0,33% din numărul plecaților din comitat. Din cele 5647 de persoane ple-

cate din comitat, 1.114 persoane au fost din zona Casinu (Casinu Nou, Iacobeni, Imper, Plăieșii de Jos, Plăieșii de Sus - azi comuna Plăieșii de Jos), ceea ce reprezenta 19,70% din cei plecați din comitat. Situația din zonă se prezintă astfel:

Tabelul 3

Localitatea	Bărbați	Femei	Total	% din populație*	% din cei plecați din comitat
Casinu Nou	190	125	315	17,87	5,57
Iacobeni	178	107	285	21,78	5,04
Imper	100	61	161	13,90	2,85
Plăieșii de Jos	109	68	177	18,32	3,13
Plăieșii de Sus	107	69	176	14,27	3,11
Total	684	430	1.114	-	-

* S-a luat ca bază de calcul populația civilă de la recensământul de la 1900.

- Casinu Nou – 1.762 persoane;
- Iacobeni – 1.308 persoane;
- Imper – 1.158 persoane;
- Plăieșii de Jos – 966 persoane;

- Plăieșii de Sus – 1.233 persoane¹⁴.

Din cei plecați, 61,40% erau bărbați și 38,59% femei.

Plecările din Plasa Tulgheș, zonă cu populație majoritară românească, se prezintă, la nivelul anului 1903, astfel:

Tabelul 4

Localitatea	Bărbați	Femei	Total	% din populație*	% din plecați din plasă	% din plecați din comitat
Bilbor	16	1	17	1,33	3,35	0,30
Bicazul Ardelean	126	4	130	2,04	25,64	2,30
Borsec	104	10	114	6,85	22,48	2,01
Corbu	25	2	27	2,03	5,32	0,47
Tulgheș	25	2	27	2,03	5,32	0,47
Total	465	42	507	6,93	-	8,97

* S-a luat ca bază de calcul numărul populației civile de la recensământul din 1900.

- Corbu – 1.328 persoane;
- Borsec – 1.663 persoane;
- Tulgheș – 3.014 persoane;
- Bilbor – 1.276 persoane;
- Bicazul Ardelean – 6.355 persoane⁽¹⁵⁾.

Din cei plecați, bărbații reprezintă 91,75%, femeile reprezintă 8,25%.

Dintre numele celor plecați enumerăm câteva, așa cum sunt ele consemnate în documentul vremii: Gezi, Szava, Maruzan, Gyorgy, Kimpean, Opra, Berszan, Krisztea, Vaidos, Teszlovan, Szandu, Czepes, Handarik, Antal, Raduly, Urszuly, Szilvester, Török ș.a.

În alte câteva localități din Pretura Gheorgheni, situația plecărilor se prezintă astfel:

Tabelul 5

Localitatea	Bărbați	Femei	Total	% din populație*	% plecați din comitat
Ditrău	197	12	209	3,40	3,70
Gheorgheni	60	9	69	0,98	1,22
Remetea	223	-	223	3,94	3,94
Sărmaș	9	14	23	1,54	0,40
Voșlobeni	-	1	1	0,12	0,01

* S-a luat ca bază de calcul numărul populației civile de la recensământul din 1900:

- Ditrău – 6.146 persoane,
- Gheorgheni – 7.012 persoane,
- Remetea – 5.105 persoane,
- Sărmaș – 1.485 persoane,
- Voșlobeni - 825 persoane¹⁶.

Urmărind înregistrările în evidența din 1903 privind pașapoartele eliberate în Comitatul Ciuc¹⁷ se observă, după cum s-a relevat și pentru alți ani anteriori, plecarea în grupuri mari, ca de exemplu, în Joseni grup de 60 persoane (înregistrările 3919-3972), 29 persoane (înregistrările 4349-4377), Lăzarea 60 persoane (înregistrările 3973-4080), Nicoleşti 44 persoane (înregistrările 3364-3417) ș.a.

Din zona Ghimeș, un număr mai mare au plecat din Făget, și anume 68 de bărbați și 1 femeie, ceea ce reprezintă 1,22% din totalul plecaților din comitat și 1,56% din numărul

populației civile, care era la 1900 de 4397 persoane¹⁸.

La finele secolului al XIX-lea, românii transilvăneni, loviți din toate părțile de autoritățile statului dualist și nemaiputând face față nici celor mai elementare cerințe familiale, așa de mult fuseseră sărăciți, se hotărâsc să-și încerce norocul într-o nouă lume: America de Nord în Statele Unite și Canada¹⁹.

An de an, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, numărul celor emigrați în America a crescut.

Când s-a declanșat primul război mondial, numărul românilor aflați în America se cifra la 100.000-150.000 de suflete²⁰.

O statistică oficială, din 1910, ne arată pe județe câți emigranți au fost în acel an, de pe teritoriul etnic românesc aflat sub stăpânire dualistă, în diferite țări, deci și în America²¹.

Potrivit statisticii menționate, din zona de sud-est a Transilvaniei au plecat:

Tabelul 6

Județul	Plecați pe naționalitate				Țările destinație			
	Unguri	Germani	Români	Alții	Germania	România	America	Alte
Ciuc	274	2	-	-	-	252	20	2
Odorhei	553	19	98	10	9	204	465	3
Trei Scaune	159	-	46	4	-	181	22	-
Brașov	34	73	54	-	-	2	159	-

În America au emigrat, în anul 1910, 25.237 de persoane, din care aproape 10.000 erau români²², ceea ce reprezintă aproape 39,62%. Iar conform statisticii prezentate mai sus, emigranții din zona menționată reprezentau 5,24%. Românii, în număr de 198, reprezintă 0,78% din totalul emigraților și 14,93% din emigrații din zonă.

Potrivit registrului de evidență a pașapoartelor, întocmit de Prefectura Ciuc pentru anul 1910²³, numărul pașapoartelor pe anul menționat este de 3.324, dar numărul celor plecați este mai mare deoarece în pașapoarte unii aveau trecute și alte persoane care îi însoțeau, adulți sau copii.

Majoritatea covârșitoare au plecat în

România, 3.283 de persoane, ceea ce reprezintă 98,77%, iar situația celor care au avut altă destinație decât România se prezintă astfel. Din 3.324 titulari de pașaport:

- în America: 21 0,63%
 - în Europa: 18 0,54%
 - alte destinații: 2 0,06%
 Pe localități, situația se prezintă astfel:

Tabelul 7 - în America

Localitatea	Titulari de pașaport		Persoane trecute în pașaport		Total
	Bărbați	Femei	Adulți	Copii	
Cetățuia	2	-	-	-	2
Cârța	-	1	-	2	3
Cozmeni	6	-	2	-	8
Gheorgheni	-	1	-	-	1
Iacobeni	1	-	-	-	1
Lăzărești	1	-	-	-	1
Miercurea-Ciuc	1	-	1	3	5
Sâncrăeni	1	-	1	-	2
Sânsimion	2	1	-	1	4
Șumuleu	1	-	-	-	1
Tomești	1	-	1	-	2
Tușnad	2	-	1	-	3
Total	18	3	6	6	33

Tabelul 8 - în Europa

Localitatea	Titulari de pașaport		Persoane trecute în pașaport		Total
	Bărbați	Femei	Adulți	Copii	
Ciucsângiorgiu	1	1	-	-	2
Dănești	1	-	1	1	3
Delnița	-	2*	-	-	2
Gheorgheni	1	-	1	3	5
Lunca de Sus	4	-	2	1	7
Plăieșii de Jos	-	1	-	-	1
Remetea**	1	1	-	1	3
Tulgheș	2	1	3	3	9
Tușnad	2	-	-	-	2
Total	12	6	7	9	34

* una din persoane a plecat în vacanță.

** o familie a plecat în vacanță.

Țările de destinație, din Europa, au fost Bulgaria (2 persoane), Grecia (2 persoane), Germania (2 persoane), iar pentru restul se specifică doar Europa.

Din totalul celor 41 de persoane, 21 au plecat în America, 18 în Europa și 2 către altă destinație (în toate părțile lumii, cum consemnează documentul). Din cei plecați 75,60% erau bărbați și 24,40% femei, și aceste persoane au fost însoțite de 13 adulți și 15 copii.

Agențiile la care făceau apel pentru a trece oceanul au fost cele din Fiume, Brena și Hamburg. Majoritatea au apelat la serviciile agenției din Fiume, agenție care, datorită numărului mare de emigranți era în atenția autorităților statului dualist, care prin ordine, circulare etc., referitoare la supravegherea activităților acestor agenții, nominaliza expres pe cea din Fiume, cum a fost, de exemplu, în ordinul circular nr. 54352 din 1895 emis de Ministerul de Interne, privind supravegherea desfășurării activității agențiilor care transportau emigranți²⁴.

Emigranții au fost atrași pe continentul Nord American de faptul că li se da pământ gratuit, unii se ocupau cu oieritul, dar majoritatea au ajuns muncitori în marile orașe industriale.

Viața lor se concentra, în afară de fabrici, în jurul bisericilor zidite din truda lor. Tradițiile românești erau păstrate prin cele vreo 70 de societăți de ajutor și cultură și prin ziarele „America” (din septembrie 1906) și „Românul” (din decembrie 1905)²⁵.

Emigrația în America era încurajată, potrivit ordinului-circular nr. 62 244/1897 dat de Ministerul de interne de la Budapesta²⁶, de numeroasele asociații care fac tot posibilul, ca prin reprezentanțele lor, să atragă din Europa, în special agricultori. În acest scop, în unele zone au trimis prezentări colorate de oferte, care într-o oarecare măsură corespund realității, dar anumite aspecte sunt ținute sub tăcere, aspecte care însă schimbă datele problemei. Așa, de exemplu faptul că pământurile, de care se vorbește sunt roditoare și acolo este apă, lemne în belșug, este real, dar nu se spune nimic despre faptul că acolo, în cele mai multe cazuri sunt păduri seculare care trebuie defrișate și locul curățat, și pâinea poate fi produsă în cantități suficiente

doar după doi-trei ani. În apropiere nu au alternative pentru a câștiga. Se trec sub tăcere și prețurile mici ale produselor agricole. Din aceste motive, se arată în ordinul circular amintit, mulți dintre cei plecați, după un an, un an și jumătate de muncă intensă, ajung la ruină. De aceea se solicită autorităților locale, de a face cunoscute și aceste aspecte, acolo unde se constată creșterea numărului celor ce doresc să emigreze.

Cu toate măsurile administrative luate de autorități, fenomenul nu a putut fi frânat, deoarece cauzele sociale, economice și politice erau prea puternice.

Fenomenul emigrării din fostul Comitat Ciuc se înscrie în fenomenul general de mobilitate a populației în perioada de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, mobilitate care este în fapt, continuarea unui proces existent de-a lungul veacurilor, însă accentuat acum de cauzele arătate mai sus.

Întreaga Europă se confruntă cu o mare mișcare de emigrare, ușurată de progresele înregistrate de navigația maritimă²⁷.

Numărul mare de transilvăneni care au trecut oceanul în secolul al XIX-lea se contopește în imensa mare a celor 70 de milioane de europeni ce au părăsit Europa, dintre care 50 de milioane definitiv. Aproximativ jumătate dintre emigranți s-au stabilit în Statele Unite, ceilalți în America Latină, Australia și Noua Zeelandă sau în Africa de Sud. Cea mai mare parte a acestui val s-a stabilit în America de Nord și mai ales în Statele Unite. 10 milioane de emigranți, între 1900 și 1914, s-au acumulat numai în orașele de pe coasta de est²⁸.

Ceea ce particularizează fenomenul din fostul Comitat Ciuc față de alte zone din Transilvania este faptul că, aici și la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea principala direcție de emigrație rămâne România. Dacă în această perioadă mulți transilvăneni iau calea Europei, dar mai ales înfruntă oceanul cu destinația America pentru a-și asigura cele necesare traiului lor și al familiei lor, din Comitatul Ciuc, după cum se observă din datele prezentate, puțini iau această cale a mării depărtări, și se îndreaptă spre România.

Ana Dobreanu

Note

1. *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, București, 1987, p. 16.
2. *Magyar Statisztikai Közlemények (M. St. Köze)*, vol 67, p. 4-5.
3. CARPETIEN, JEAN; SEBRUN, FRANCAIS, *Istoria Europei*, Ed. Humanitas, București, 2006, p. 255.
4. *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, București, 1987, p. 19.
5. *Magyar Törvénytár*, 1881 în *Évi Törvénycikkek*, Budapest, Franklin Társulat, 1986, p. 166-167.
6. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1895, II. kötet, Budapest, 1895, p. 52-53.
7. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1900, II. Kötet, Budapest, 1900, p. 31-35.
8. *Magyar Törvények 1897-1910*, în *Évi Törvénycikkek*, Budapest, 1911, p. 345-358.
9. D.J.A.N. Harghita, *Fond Prefectura Ciuc*, inv. 147, d. 29/1891.
10. *Izvoare de demografie istorică*, vol. II, București, 1987, p. 479.
11. Ibidem.
12. Ibidem.
13. D.J.A.N. Harghita, *Fond Prefectura Ciuc*, inv. 147, d. 31/1910.
14. *Recensământul din 1900, Transilvania*, Editura

Staff, 1999.

15. Ibidem.
16. Ibidem.
17. D.J.A.N. Harghita, *Fond Prefectura Ciuc*, inv. 147, d. 30/1903. D.J.A.N. Harghita, *Fond Prefectura Ciuc*, in. 147, d. 31/1910.
18. *Recensământul din 1900, Transilvania*, Editura Staff, 1999.
19. METEȘ, ȘTEFAN, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII-XX*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 68-69.
20. Ibidem.
21. Idem, după ION EUGEN, IULIU EUGEN, *Ardealul, Banatul și Maramureșul din punct de vedere agricol, cultural și economic*, București, 1915, p. 158
22. Ibidem.
23. D.J.A.N. Harghita, *Fond Prefectura Ciuc*, inv. 147, d. 31/1910.
24. *Magyarországi Rendeletek tára*, 1895, II. Kötet, Budapest, 1895, p. 52-53.
25. METEȘ, ȘTEFAN, *op. cit.*, p. 70.
26. *Magyarországi Rendeletek tára*, 1897, 11 kötet, Budapest, 1897, p. 258-259.
27. CARPETIEN, JEAN, LEBRUN, FRANCAIS, *op. cit.*, p. 254.
28. Ibidem.

Abstract

Information regarding the amplitude, the directions and other aspects of the emigration of the population from the Ciuc Comitat, at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century

A less researched characteristic of the demographical evolution in the Ciuc region is the dimension of the population's movement, along history, and mostly the amplitude it took at the end of the 19th century and at the beginning of the 20th century.

The systematic and organized statistics that were registered regarding the emigration, introduced in 1899, reveal the fact that the main direction of emigration was Romania, but another direction outlines gradually, towards America, the Transylvanians being added to those who have discovered already "*the holds of the ships for immigrants*". However, for those who left the Ciuc Comitat the main direction remains Romania.

Considering mass emigration a "*dangerous phenomena*" that affects the fundamental interests of the state, the central authorities took measures meant to block it. However, these measures had a mainly an administrative and juridical character and brought no changes whatsoever in stopping the real causes, which were economical and national. Laws were issued to block the emigration. In spite of all the measures taken the phenomena strengthens. The economic situation, the social contradictions deepened by the economical crisis in 1900 - 1903, the inadequate and unequal development of the industry aggravated the living conditions and nourished the phenomena of immigration. Most of the inhabitants left in the 1904 - 1913 period. According to official information, the number of those who left with a passport the Ciuc Comitat in 1904 was of 5.514 towards Romania, 700 towards other European countries, 44 towards America, 1 towards other continents, giving a total number of 6.259 people. Though the authorities took many administrative measures, the phenomena couldn't be stopped, because the social, economic and political causes were too strong. The phenomena of emigration from the former Ciuc Comitat subscribes to the general mobility phenomena of the entire population, at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century. This mobility is in fact the continuation of a process that existed along the years, but it has been accentuated at the moment we speak about, because of the mentioned reasons.

What makes the phenomena different here, in the former Ciuc Comitat, compared to other regions of Transilvania, is that here, at the end of the 19th century and at the beginning of the 20th century the main direction chosen for emigration remains towards Romania. If in the mentioned period many Transylvanians leave for Europe, but mostly they face the dangers of the ocean to reach America, in order to assure the daily needs of their families, most of the inhabitants of Ciuc Comitat don't take such a chance, and leave towards Romania, as it was shown by the information presented above.